

függesztvén, mindent jól meggondolva ezennel kijelentem véghatározatomat. Én a' társasági tagságot elfogadom, magamat alapszabályainak, határozatainak szívesen alávetem (stb. jele.)

Ekkor, ha úgy kívánja barátom, kiadjuk hirnöki lemondásának czáfolatát is; de megvalljuk, az ebben az alakban nem ajánlható. Legjobb volna azt röviden és szárazon így szerkesztetni: »Azf' hívén, hogy az ellenem felindult zajt, rágalmakat magamról 's az academiáról lemondással elhárítandom, elhatározom (!) magam' e' lépésre; de mivel tapasztalom, hogy ez ellenségeimnek még inkább szarvát ad, ezennel: megsemmisítem különben is hirtelenkedve tett lemondásomat.«

Ezek azon esetre, ha barátom rá szánja magát, hogy még egyszer választás alá kerüljön, (törlés) hol, mint mondám, a' vég bizonytalan.

Ha nem akarja kockáztatni a' dolgot, akkor legjobb lesz úgy hagyni, (törlés) a' hogy áll: különben is meggondolásra nagy gyűlésig elég idő van.

Egyébiránt Csatóval vitázni, kivált félig, hiú dolog: a' szemtelen 's lelkiismeretlen embert vagy egészen meg kell törni, vagy nem bántani 's még akkor is fölemeli magát; mert mindig találkozik a' közönségben olly semmirekellő, ki rágalmaiban, fecsegéseiben, ha még olly izetlenek is, gyönyörködik. A' gazembert nem önereje, hanem a' rokonérzők sokasága tartja fenn. Szomorú dolog, de így van. + alatt: Egyébiránt nagy aggodalmakat ne csináljon magának barátom: az egész academicusság czifra nyomorúság még most. Határozatát halaszthatja, a' dolog nem sietős. Kedves nejét tisztelem.

Válaszát elvárom

barátja
Vörösmarty.

Közli: PITROFF PÁL.

BAJZA KÉT LEVELE ANYJÁHOZ.

Boldogult édes apám iratai között találtam az alább közölt két levelet, melyek ma már a Nemzeti Múzeum kéziratárának tulajdonai.

Bajzának eddig egyetlen édes anyjához intézett levele sem volt ismeretes. Tudvalévőleg anya és fiú között meglehetősen hideg volt a viszony. E két levél mégis azt mutatja, hogy az érintkezés köztük állandó volt.

Tartalmilag a levelek nem sokat mondanak. Az 1. számú Bajza egyik első unokatestvérére Meskó Mihály árvamegyei levéltáros özvegyére, ennek Fruzsina nevű lányára és Dienes nevű fiára vonatkozik, a kiknek sorsáról Antal bátyjának is többször ír. (V. ö. Bajza munkái VI. 407, 411.)

Érdekesebb a 2. számú levél. Ez Bajza házasságának külső körülményeire vonatkozólag nyújt felvilágosítást, melyekre nézve Bajza-monographiámban még tapogatózásokra voltam utalva (I. 432. l.). A levélben emlegetett Földváry Ferencz az öreg Bajzánénak volt első unokatestvére. Az 1825—27. országgyűlésen Bajza mellette volt követi írnok. Ekkoriban, mint a kir. tábla ülnöke állandó pesti lakos volt.

1.

Kedves Asszonyanyám,

A' Meskóné által ígért szolgálóból semmi sem lehet, mer Meskóné maga sem tudja hányadán van, nem hogy más baján tudna segíteni; és Szent Mihály napig ki tudja mellyik ország' szélén fordul-meg. Mikor a' minapában nálam volt azt mondotta, hogy már Losonczon teljességgel nem élhetnek, mert ha valami munkát kap is a' lyánya szörnyű rosszul fizetik-meg fáradságát; hogy ő szeretne Pestre jönni, itt tán jobban keresnék az asszonyi munkákat. Én ajánlottam neki, hogy próbálja-meg Pestet, mert sok asszonyságoctól tudom, hogy Pesten a' dolgos és életre való leány munkáiból szép jövedelmet szerezhet esztendőnként. Megígértem neki azt is, hogy egy hónapi szállása bérét én ki fogom fizetni. Eljöttek 's itt vannak már két hónaptól fogva, de még mind eddig egy garast se tudtak magoknak szerezni, mert gyávák, és élehetlenek 's nincs egyiknek se józan meggondolása. — Én nem értvén az asszonyi munkákhoz nem avatkozhatom dolgaikba. Küldöztem őket minden felé kérdezősködni, ismeretséget csinálni, de mindenütt ügyetlenek, csak a' sok kofa-beszédből áll az öreg Meskóné, a' lyánya pedig igen bágyadt személyke; az ha kész munkákat hordanának elejébe meg tudná csinálni, de maga valamit kigondolni és magán segíteni nem tud, 's azon felül mindkettő *kevély szegény* a' minél nincs nevetségesebb. Mind eddig én tartottam benne a' lelket 's elköltöttem rájuk vagy 60 forintot, 's még nem sajnálnék még egyszer 60-vanat költeni, ha látnám, hogy lesz belőlök valami, de nem tudnak iparkodni a' magok' szerencsésjén, azért én megmondottam nekik, hogy gondolkodjanak sorsokról igazán, mert én drága pénzen nem tarthatom őket Pesten, hol minden drága. Nekem magamnak is van elég költségem. Mondottam lyányának, hogy menjen szolgálatba, de ő kisasszony szeretne maradni, az anyja pedig neheztel, ha az emberek nem Tekintetes asszonynak titulálják, pedig a' zsebbe alig van 6. krajczár, 's így én nem tudom mi lesz belőlök. Fijok irt Temesvárból, az sem segíthet rajtok mert maga is nyomoruságban él.

Nem tudom, ha haza mehetek e az őszön bizonyosan, mert gyűlésünk November felé lesz 's akkor nem eresztenek; ha mehetek tehát, September végén megyek vagy két hétre. Csókolom mindnyájokat, Kedves Asszonyanyámnak pedig jobb egészséget kívánván maradok

Pest, augst. 24 d. 1833.

tisztelő fia

József

Annyi dolgom van, hogy alig lophattam időt e' levél írására.

2.

Kedves Asszonyanyám,

Utolsó levele igen nyugtalanná tett, mellyben Asszonyanyám én rajtam aggódik. Én a' pesti árviz után mindjárt irtam, csudálom, hogy leveletem nem vette Asszonyanyám, 's még inkább csudálom, hogy Földváryék semmit sem tudtak felőlem mondani, holott Földváry Ferenc-

czel én árvíz ideje alatt többször találkoztam és beszéltem. Nekem, hála istennek semmi bajom sem volt, jegyesem is, ámbár nagy veszedelmek közt volt, de megszabadult. Károm ugyan nekem is lesz, és pedig nem csekély, mert egy könyváros, kinél sok könyvem volt, egészen tönkre ment és ott alig ha el nem veszíték vagy 400 váltó forintot, melyre-kivált most igen nagy szükségem volna.

A' mi össze esküvésünk már megtörtént, martius 30 d. Tapio-Szentmártonban; és én két hetes házas vagyok. Mart. 26. kellett volna az esküvésnek lenni, de az árvíz miatt az is elhaladt. Szentmártonban egész csendességgel ment végbe a' dolog és egy krajczár költségembe sem került. Szabó József és felesége, szentmártoni gazdag földes ur a' Csajághiakkal igen közel atyafiak és feleségemet úgy tekintik házoknál, mint saját leányokat. Nekik régi ohajtások volt, hogy nálók esküdjünk; az árvíz teljesítette kívánságokat. —

Édes Asszonyanyám! az én házasságomon ne aggódjék. Minden jelek arra mutatnak hogy ez jó házasság lesz, legalább az én kívánságom szerint jó. Én most teljesen megelégedett vagyok 's úgy hiszem az leszek jövődöben is. Feleségemben mind feitaláltam azt, a' mit reméltem, nincs egyéb hátra, minthogy őt kedves Asszonyanyám szivességébe és szeretetébe ajánljam.

Mihelyt őt hat napra szabadulhatok, kirándulunk Szücsibe és bemutatom Asszonyanyámnak feleségemet, addig fogadja el kedves Asszonyanyám a' legszívesb gyermeki tiszteletünket. Ki egyéb iránt, testvéreimet csókolva, 's magamat anyai szeretetébe ajánlva vagyok

Pesten, apr. 11 d. 1838.

tisztelő fia
József

Kívül:

Tekintetes Bornemissza Johanna asszonynak, néhai tek. nzetes és vitézlett Bajza Mihály' ur' özvegyének.

Gyöngyös
Szücsiben.

Közli: SZÜCSI JÓZSEF.

HÉT LEVÉL KAZINCZYTÓL, KILENCZ KAZINCZYHOZ.

(Első közlemény.)

Váczy Jánosnak a Kazinczy *Levelezése* XXI-ik kötetéhez írott Bevezetése (a XLIV-ik lapon olvasható záradék) arra ösztönzött, hogy a sárospataki ref. főiskola birtokában levő s Kazinczytól származó vagy hozzá írott leveleket összegyűjtsem és közülök legalább néhányat addig is közöljek, míg a pótlékkötet megjelenik, illetőleg »Kazinczy hivatalos levelezésének maradványai« — mint az Akadémia Kazinczy-bizottsága 1891-ben tervezte — az ő összes műveinek I. osztályában, az eredeti munkák között, az önéletrajzi dolgozatok függelékeül közzétételnek. (Dr. Váczy: Kazinczy Lev. II. k. XXXII. lap). Ez alkalommal 16 levelet adok ki, melyek közül 11 a főiskola levéltárában, 5 pedig a könyvtárban található.